
V
B
C
C.R. BIBLIOTHECA
UNIVERS. JAGELL.
CRACOVIENSIS

Z B I O R druków procesowych z XVIII. i XIX. w.

Tom II.

Nr. 1.	Elsner i Wisogierdowie r.1782.	szt. 1.
" 2.	Froelichowie r.1799.	" 3.
" 3.	Goldynga r. 1765.	" 2.
" 4.	Grabowski i Siehen etc r,1799.	" 1.
" 5.	Grabowscy r. 1799.	" 2.
" 6.	de Grothuz i Piotr Książę kurlandz.r.1779	" 1.
" 7.	Grużyński i Podberescy r. 1799.	" 3.
" 8.	Haudring i Klüchzner r. 1779.	" 3.
" 9.	Haudringowie i Platerowie r. 1780.	" 2.
" 10.	Janowicz i Chodakowscy r. 1799.	" 1.
" 11.	Izraelowicz i Radowicki r. 1799.	" 2.
" 12.	Hryniewicz r. 1774.	" 1.
" 13.	Jezuici toruń. i Magistrat toruń. r. 1724.	" 3.
" 14.	Jasna Góra i Kłobuck r. 1790.	" 2.
" 15.	Jocz i Downarowicz r. 1800.	" 1.
" 16.	Kaczanowska i Brzozowski 1799.	" 1.
" 17.	Kalenkiewicz r. 1760.	" 1.

REFFUTACYA

Niektórych zarzutow przeciwko WW. Podbereſkim Czynionych, ze ſtrony ichże podaiąca się, do ſprawy z pozwanemi Kredytorami.

§.

Ukabaliwſzy Wierzyciele Dziedzicow Muśnik Podbereſkich w rożne warunki pro & contra zaſzłe w Dekretach, popi suią się z jemi, naznaczaiąc konieczną zgubę, aby Aktorowie maiątku w rzeczy proſtey exempcyi nigdy do ſwoiey niezwrócili się własności.

Raz oni mówią, że wykupno naſtępować niemoże, a to podług Remiſsy Trybunał: 1791. Apr: 11. gdy zaś przychodzą do Dekretu Sądu Głło w 1798. Apr: 10. drugi raz wrażać usiłuią, że nie pierwiey Podbereſcy exymować maią Prawo, aż po uſkutecznioney i ſkończoney Exdywizyi.

Te ſprzeczności bez fundamentu, jak niezdobią Kredytorow, tak w niczyim ſentymencie przekonania nie naydą, aby Dziedzic tracił gdziekolwiek wolność okupienia fortuny, per potioritatem trzymaney, aby Kredytorowie depcząc Uſtawy Krajowe, wyſtępne ſtrudnienie exempcyi ulegalizować traſili, *a to za powodem* pretensyow ad fundum, nigdzie nierekognoſkowanych, a zatym do późnieyſzego obrachunku zoſtawionych, o czym w pierwſzym punktcie krótka naſtąpi uwaga.

Ze oraz Kredytorowie nie z prawdziwego swoiego Intereſsu, lecz ze ſkutkow ſamey proſtytuowania chęci, pragną do Exdywizyi pociągnąć ſchedy własnym groſzem Podbereſkiego okupione i z natury wierzycielſkiey w dziedziſtwo przeiſtoczone. Że tych nawet Wierzycieli, ktorzy niemyślą taxy wieczyſtey żądać, lecz poczynili układy z W. Podbereſkim i do czasu na dzierżawach trwaią, pociągnąć usiłuiąc, daremne koſzta, ſolaria drogie, utrzymywanie Sądu narzucaią, aby wyniſzczać i de novo wſkrzeſzać umorzone ſpory: Że W. Podbereſkę Sędzinę za posag znaczny na ſchedach Muśnik ulokowaną przez wlewki od rożnych wierzycieli, w maſsie łączney z Mężem na niepotrzebne prowadzą expensa, o tey więc uciążliwości zamiarow Kredytorſkich, w drugim punkcie daie się odpowiedź, i tak:

Co do Pierwſzego.

Czy to z zaklęcia czy to z innych przeſądnych uwag kilkakrotna taxa ogarnia Muśniki, nic to do dzisieyszego Aktora nie należy, bo on ani za Franciſzka Podbereſkiego w 1727. Muśniki posiadaiącego, ani za Oyca ſwego po Koſsakowſkiey i Potockim wieczyſtego dziedzica pokutować i uſprawiedliwiać się podług Art: 18. z Rozd: 1. niepowinien.

Nieſzczęście dało mu w ſpadku trudy, nieſpokoyności, które dotąd go niſzczą, lubo dorobkowemi funduſzami ſwoiemi chce oſwobodzić dziedziſtwo pod ciężarami ſpłynione.

Prożno Kredytorowie mówią, że w Muśnikach było tylo 60. Poddanych, gdy wiara Dekretu inaczey przekonywa, że więcey 150. oſad nayduie się, obſzerny maiątek, wygodny dał każ-

A de-

demu pretensorowi wydział, przecież go oni słowami uszczuplaiąc, mienią być siebie ukrzywdzonemi w ten czas, gdy postępki ich zwlekaiące okupno, inszą utwarzaią opinią.

Powiadaią dopiero, że Sąd Exdywizor: w 1781. nie dał im więcey, jak po półczwarta procenta, że więc pożyskiwać dopiero restancyi nayduią się w potrzebie, że oraz ten Sąd lasow czyli puszczy nietknął się, zostawuiąc oną Aktorom, że niewystarczaiący procent W. Podbereski zapłacić musi.

Odpowiadam: Dekret Trybunału Duchownego nie większy procent dla Kredytorow ubespieczył, jak szosty, więc ex 1mo dopominać się o 7my, jest występkiem, moc wyroku oczewistego wzruszaiącym, zasługuią Kredytorowie na karę, a żądza ich znikczemnienia wyciąga.

Owoż pretensya Wierzycieli składa się tylo o pułtrzecia procenta, lecz onych upominać się na Muśnikach nie są zdolnemi, gdy Dekret Exdywizor: 1781. fol: 133. nie na Muśnikach dochodzić kazał, ale ad bona reperibilia Kaietana Podbereskiego odesłał. *Czytać.*

Nieposiada proceduiący innych Maiątkow, zaczym bonifikacyi niezawinia. A jeżeli zastanawia kogo wrażenie Kredytorow, że lasy nietknięte, odkrywam fałsz zarzutu z tegoż samego wyroku pokazuiąc, że wszystkim Possessorom na użytek na budowlę i erekcye wstęp bez granic zostawiony, tak dalece, iż całkowita puszcza aż dotąd przez ich wycinana i pustoszoną była.

Upada przeto okrzyk daremny, podstępne żalenie się tych wierzycieli, ktorzy niemaią postąpioney przez Exdywizyą budowli, gdy z ich każdy z lasow nieocenionych folwarki wygodne rękoma Poddaństwa im wyschedowanego pobudował, grosza na drzewo nietracąc.

Niech zamyślą się Kredytorowie, zaco to fałszywie wmawiali, że są zgubionemi przez erekcye, że procentow niedała Exdywizya, kiedy wyświecam nayoczewiściey, że budowle nic im niekosztowały, że powtore pułtrzecia procenta zyskiwali na wygodzie lasow nieocenionych, z naywyższym uciskiem dla dziedzica, ktorego puszczowa własność oddaia się arbitralnie władzy i używaniu korzystnemu Kredytorow, gdyby albowiem Muśniki niemiały lasow, czyż opał sam nie niszczyłby Possessorow, czyż budowle weczworo wyższego niewyciągałyby expensu, tu przeciwnie, gdy wszyscy zabudowania osięgnąć niemogli, inni więc bez jego zyskawszy wydział, tym samym mniey taxowany; otwarte wstępy do lasow maiąc, łatwo pobudowali się i użytkuią corok do rożnych swych i obcym potrzeb bez grosza i ceny.

Ztąd bonifikowali sobie owe pułtrzecia procenta, z tąd erekcyow magnifikować nie są w stanie, aż do punktu strudnienia wykupna.

Bardziey ktokolwiek rozważy taxę gruntow w Muśnikach kędy ziemia naylepsza, zawsze kilkanaście ziaren daiąca, na czym przysiądz mogłby W. Podbereski i czegoż sami Possessorowie przez uporne mitrężenie exempcyi dowodzą, ten myśleć inaczey niezdoła, jak że Dekret Exdywizor: uciążliwy, a wierzycielom sprzyiaiący.

Oto

Oto włoka poletkow gnoynych ceniona złch 75. Morg murogu po złch 8. Morg pola dobrego w zmianach po złch 2. insze też artykuły proitopola po gr: 15. morg taxowany. Widziałżè kto taką szczęśliwą pomyślność dla Kredytorow, niech summiennie wyznaią oni, czy tylo połczwarta procenta mieli, z gruntow jedynych względem dobroci, bezcennie sobie postąpionych.

Appellował Podbereski od uciemiężenia taxą, ma w tym porządku rzecz do poprawy, kiedyby nowa Exdywizya następowała, a jeżeli Wierzyciele upominaią się o połtrzecia procenta, nayprzòd więc wykalkulować się powinni de asse z każdorocznych pożytkow w schedach swoich, a pewnym jest Podbereski, że i 7my procent wybierali, bo cena gruntowi bez ceny wewnętrznego waloru. Powtòre: wykalkulować się muszą z użytku lasow bez grosza sobie nadanych, budowle z ich brane potrącić, i w rzędzie pretensyow nie mieścić, jako z funduszu Dziedzica erygowane, a pokaże się, co tak dzielnego na awantaż fundi uczynili, gdy z pańek korzystaiąc, nadgrodzili sobie koszta, z osuszenia też łąk mianowicie w położeniu maiątku pod Wilnem jeżeli co stracili, obok obficie nadgrodzonemi zostali.

Nie mysląc nigdy, aby Possesorowie rekwirowali o połtrzecia procenta, przywiodłem w głosie pierwszym Prawa, iż Zastawnik nie kalkuluie się, lecz gdy upor ich prowadzi do uzysku superfluè nadgrodzoney sobie rzeczy, stawam dopioro przy Dekrecie Remissyinym Sądu Głł: 1798. R. ktory approbowawszy zamiar Podbereskiego o kalkulacyą, polecił jey uskutecznienie Exdywizyi. *Czytać.*

Dopiero należy dać regułę, aby Urząd Weryfikatorski rozpoznawaiąc pretensye Kredytorow, brał stosunek z Dekretu Taxatorskiego, aby lasow niecenionych, z ktorych budowle stanęły, nie taxował powtòrnie w budowlach, aby dosledzał czy robotnikiem fundowym one restaurowali, aby jeżeli poddanych uciskano nad Inwentarz, im bonifikacyą uczynił, słowem: aby te tylo erekcye nadgrodził, ktorych poźniey ziemia poprawiona; łąki osuszone nie zwrociły Possesorom, aby *quod maximum* każdoroczne prowenta względnie sched zebrał, i podług Krajowey produktow ceny w Roku każdym dał wyrok, czy nad połczwarta procenta nie mieli Kredytorowie, jeżeli zaś mieli, tedy iżby odtrącił z Kapitałow po detrunkacie expensow na poprawę ziemi łożonych.

Inaczey tu postąpić nie można, bo kto chce dowieść, że nie miał procentow, ten przez kalkulacyą okazać winien, ile wybierał, czego nie usprawiedliwiwszy, jak reszty dochodzić nie jest w stanie, tak gdy upomina się, ogulnych percept zrzòdło wyświecić musi.

Potym, już tak Dekret decydował, wołaią Kredytorowie, że przeistaczać jego nie godzi się, niech więc generalny obrachunek następuie, niech każdy Possesor złoży regestra, ich oprzysiężeż; niech budowli z puszczy Aktora tworzoney nie przezywa własną, i niech z wykupnem nie jednoczy kalkulacyiney wetyfikacyiney Sprawy.

Nadto appellowany Exdywizorski Dekret co do taxy gruntow w dwojakim przyisciu Kredytorow do Remissyinych nie był rozpoznawanym, dzisiay JW. Gubernator zalecił uczynić kognicyą

A 2 o wszyst-

o wszystko i wzajemnie między wszystkiemi. Jeżeli więc godzi się Kredytorom narzekać, że procentow nie mieli, że Sąd Exdywizorski połczwarta tylo wydzielił, również godzi się Podbereskiemu dowodzić, że niska cena ziemi. Jak to bowiem lasow czarnych *do trzebieży użytecznych* (jak sam Dekret powiada) włoka po złot: 15. taxowana, co widzieć fol: 78. czyż znać tego nie można, że pasieki nader są korzystnemi, gdy Exdywizya dobremi owe grunta nazwała, *czytać*, a przecież morg po połosma grosza ceniła rocznego przychodu.

Każdy szczegoł naytańszy, o czym z przeczytania Dekretu informować się. Otoż zostaie Podbereskiemu domagać się u sprawiedliwego Sądu poprawy taxy, podwyższenia jey koniecznego podług świadectwa wyroku o dobroci ziemi.

Ta nieodbita poprawa mocą appellacyi służyć będzie do kalkulacyi i Weryfikarorskiego dzieła, ta wskaże próżność skargi Kredytorow o procenta, gdy oni pod bassem 3. i ½. procentow wydziału więcey jak 7. zupełnych mieli, przez powod zniżoney ceny gruntowych artykułow.

Na czym pytam się Sąd Głł: ugruntuie swe zdanie, że Wierzyciele niezupełny odbierali procent? Oto na kalkulacyi przez Urząd wyznaczyć się powinny expedyowaney. Na czym powtòre położy wyrok, że Possesorowie szkodują na procentach, jeżeli gruntow do przyzwoitey nie doprowadzi taxy, jeżeli nie zadecyduie, że Sąd zjazdowy małą cenę ustanowił?

Wierzyć słowom nie godzi się nawzajem. Owoż Kredytorowie słowami wrażaią, że procent niedostateczny, a przeciwnie rzeczą przekonywa Podbereski, że jak miał bydź dostateczny procent, gdy ziemia bez istotnego waloru oddana, gdy Sąd faworalną Wierzycielom taxą w istocie uzupełnił procenta, a na papierze zmnieyszył.

Ztąd konkluzya, że Sąd Głòwny podwyższyć cenę artykułom gruntowym, kalkulacyą podług Dekretu pierwszego uznaną potwierdzić, budowle z lasow nietaxowanych utworzone od bonifikacyi wyłączyć, Weryfikacyą wzajemną decydować, i w oney, co się straciło na ulepszenie z jedney, a co ziemia zwròciła w użytkach z drugiey strony rozwagę i kompensacyą warować nayduie się w obowiązku.

§.

Co się tycze okupna: nie można go połączać z pretensyami Kredytorow, ktòre osobnego rozpoznania wyciągaią, a przeciw ktòrym obrachunek de possesso ma już dany W. Podbereski, bo następne przyczyny znikczemniaią òw zamiar Wierzycieli.

Pierwsza: że Dekret Exdywizor: 1781. fol: 135. postanowił *w słowach:* „wzaiemnie przy wypłynionych trigeniach na dniu 23. „Apr: wolność okupna Possesorow Dziedzicom zachowuiąc, a„żeby Dziedzic przed tym terminem 12. tygodniami Urzędow„nie przez Woźnego Possesorom, *ktòrych exymować przedsięwe„zmą*, in fundo tychże possesyi Obwieszczenie podpisem swym „authoryzowane podawszy na dniu 23. Apr: circa acta Grodu „Województwa Wileń: Summę Possesorowi exymuiącemu się „jako powyżey sub distincte komu jest przysądzona monetą nie„brakowną wedle kursu Konst: 1766. oznaczonego opłacą.

Owoż

Owoż JPP. Daukſzy i Sokolnikowi wydał Podbereſki Obwieſzczenie przed terminem zeznane, a lubo oni gniewaią ſię, że wcześnie, przecież oswiećonego umyſłu nie oſzukaią, bo im wcześniey wiedzieli o wykupnie, tym dla ich lepiey. Złożyli Summy Kapitalne tym Dekretem zmaſsowane, czego oni nawet nie przeczą, a złożyli monetą ſrybrną kurs w Kraju maiącą, i z woli Rządu uſtanowioną, ad rem jeſzcze pretensyow kilkaset złot: Daukſzom dodali, więc uiścili wſzyſtko, co Dekret kazał, Dekret mówię w tey rzeczy nieapellowany.

Nie przeznaczył on, aby za pretensye razem reponować, owſzem umiarkowanie wzaiemne oſtrzegł, a gdy tylo Kapitały zwrócić determinował, i pod tym jednym warunkiem posſesye utwierdził, więc po znieſieniu i wykonaniu jego przez Dziedzica dzierżawa jemuż zwracać ſię powinna, zwłaſzcza gdy Podbereſki ma pignus responſionis za pretensye.

Pytam ſię dopioro, kto tu zgrzeſzył, czy Podbereſki, że wolę Dekretu nieappellowanego w tey Kategoryi uiścił literalnie, czy Daukſzowie i Sokolnik; co ſię oney oparli, co maiąc odłożone pieniądze pierwſzy nie dopuścił Urzędnika, drugi dopuściwſzy Woźnego wypędził i expulsyą dokonał, fałſzywe przynoſząc wrażenia, jakoby jego Urząd za gardło wyprowadzał z domu, mianowicie Aſsesor Zyliński dodany od Rządu. Potwarz ta nie zgadza ſię z rozumem, bo Obywatel widząc od władzy Krajowey dodaną pomoc, nie był w ſtanie oporu, a Zwierzchność ſłowem rozkazuiąc nie ma racyi osobiście krzywdzić, chyba targaiącego ſię przeciw Rządowi areſztować, aby odebrał karę za arbitralnę niepoſłuſzeńſtwo.

Daukſzowie i Sokolnik dopełnili bezprawie, bo oparli ſię woli Rządu w niedopuſzczeniu i w wypędzeniu, ſprzeciwili ſię Dekretowi okupno dozwalaiącemu przez ſię nieapellowanemu, więc inaczey rozumieni bydź nie mogą, jak *pro convulsoribus legum*, jak za niepoſłuſznych Krajowemu Rządowi, za co osobne kary na ich ściągnąc należy, to jeſt: za kontrawencyą po 6. niedziel wieży, i 100. kop, a udzielnie Sokolnik za wygnanie drugie 6 niedziel wieży wyſiedzieć, z dzierżaw od 1799. Apr: 23. de aſse wykalkulować ſię, i na zyſk Dziedzica złożyć podług Art: 19. z R. 7. powinni.

Druga przyczyna: że Dekret Remiſsyiny 1791. na taxę wieczyſtą nie wziol ſkutku, owſzem drugi Dekret Sądu juz Gł: w 1798 R. ferowany uwolnił Podboreſkich od ſtracenia Dziedzictwa, gdy im warował wolność exempcyi in ſpatio 3. lat, rozważyć jego wſzyſtkie przeznaczenia trzeba, a wypadnie consequens nieomylny, że wyrok Exdywizor: co do wykupna utwierdzony, i ſposob jego wykonania ten a nie inny przeznaczony zoſtał; bo kazano Summy Kapitalne odłożyć, a na Exdywizyi o pretensye umiarkować ſię i ſkończyć. Nie pokazali bowiem Kredytorowie punktu żadnego, aby nie pierwiey mógł okupować Podbereſki, aż naſtąpi decyzya o pretensyach wzaiemych, i że Summy razem zmaſsowane i Kapitalne i pretensyine reponować jeſt obowiązanym Podbereſki.

Owſzem zalecił tylo Sąd Gł: aby Exdywizya zmaſsowała maiątek, a ten jeżeli wyſtarczy więcey nad 5. procent, tedy exymować maią Prawo Podberescy. Komuż więc ta ſłuży kondycya? oto Podbereſkim, ktorzy wiedząc, że ſtanie każdemu, zaſtępuią mieysce

sce Exdywizyi, odkładaią Summy i zaprafzaią o krzywdy fundowe do wspólnego obrachunku.

Żaden zatym Dekret Remifsyiny niepomaga Kredytorom, lecz późnieyszy ich zamiarowi fzkodzi, gdy exempcyi dozwala w terminie trzyletnim, gdy diftinctim weryfikacyą i kalkulacyą determinuie niełącząc z odkładem kapitałow.

Bardziey Remifsa niemogła przeiftoczyć Dekretu Exdywizor: nieappellowanego, ani go przemieniła co do fpofobu okupna, pytam się jaką Wierzyciele upatruią z tąd krzywdę, i jaki cel napierania się Exdywizyi, gdy dzisiay odbieraią kapitały, jutro o pretensye kończą z Podbereſkim maiącym więcey jak za 300,000. złch eliberowaney ziemi w Muśnikach, a zatym fundufz do odpowiedzi zupełny.

Poco oraz dośledzać przez środki kofztow wiążących, czy wyftanie maiątku, aby exymowanie było wolne, gdy Podbereſki przed tą ciekawością ufpokoił jednych, odłożył fummy drugim, z trzeciemi ułożył się na pewnych punktach, uporni tylko niedaią mu pokoiu.

Trzecia przyczyna: Że Dekret zjazdowy Podkomor: Exdywizorſki w 1798. Xbra 4. w Muśnikach ferowany w ten czas, kiedy o wolność wykupna fched podawali Podbereſcy dołączenia aktorat, powiedział niełącząc, *w ſłowach: drugi zaś aktorat z karty 3. o wolną W. Podbereſkiemu niektórych Kredytorow exempcyą jako w rzeczy chęciom i ſposobności dziedzica zoſtawioną, Sądowi zaś naſzemu wcale niewłaściwą odłączamy.*

Cóż to jeft, jeżeli nie wyrok przez wierzycieli nieappellowany, że Podbereſki podług chęci i zdolności może okupować w trakcie Sądu, bo tak i Exdywizor: i oftateczny Remifs: wyroki przeznaczyły. Urząd Ziazdowy nie był w ftanie narufzyć onych, dozwolił, a nie łączył przeto iż uznał tę kweftyą niewłaściwą do decydowania, gdzie już pierwfze Dekreta wyiaśniły, na twierdzy onych Podbereſki odłożył pieniądze, chciał obiąć, niedopufzczono, więc grzech bez obrony i walka przeciw tym fundamentom, jakie Wierzyciele przyięli, i gdy Podbereſki appellował, oni bronili. *Czytać.*

Czwarta przyczyna: Że Ukazy Rządowe, mianowicie pierwfzy 1798. 8bra 3. wyrezelwował, że Podbereſki powinien i ma prawo exymować Pofsefsorow, byleby pieniądze odłożył, *drugi Em* 10. *Xbra* toż famo potwierdził, i reponować kapitały zalecił. Owoż lokacya 23. Apr: w 1799. w ſkutek ich naftąpiła i chęć obięcia przez Urzędnika fched w Muśnikach naganie nieulega, jak opor z przeciwka zawfze jeft wyftępnym. *Trzeci Ukaz pod dniem* 29. *Apr: w* 1799. pod ftannością ftron obu oczewiście zadecydował, że Daukfzowie i Sokolnik pretenfyami fundowemi ftrudniać okupna niepowinni, że nietracą przez to prawo erekcyow dochodzić, że niżfzy Sąd pomoc Woyſkową doda. Jakże śmiano nakręcać wyrazy do fwego interefsu i doprafzać się, aby Sąd Gł: nieuważał na wyrok Rządu, ktòrego przeiftaczać nie jeft mocnym, jako nieobniesionego odezwem do Senatu, więc Podbereſki ważnie obeymował z pomocą Woyſkową, a naygorzey Kredytorowie poftąpili, gdy się arbitralnie oparli. *Piąty Ukaz pod dniem* 19. *Maia*, gdy zadeklarował, że po odłożonych fummach obięcie naftępować musi przez Podbereſkiego, a dał regrefs Kredytorom w mieyfcu fwo-

im

im upominać się o pretensye, czyż nieusprawiedliwił postępki Podbereskich, czyż nienaganił Wierzycieli dopełniaiących sprzeciwieństwo. *Czytać wszystkie Ukazy.*

Nostatek JW. Gubernator w stopniu zaszłych Rezolucyow, gdy odesłał sprawę pod rozpoznanie Sądu Gł: niedozwolił więc podnoszenia Ukazow, a kiedy Kredytorowie tamuią wykupna i bronią Inekwitacyi do sched, na ktore zreponowały się summy, tym samym burzą rezolucye Rządowe i żądaią praktyki w tym mieyscu, gdzie umieią szanować wolę i postanowienia Zwierzchności.

Mimo wszystkie Dekreta, mimo Exdywizor: wyroki okupno daiące, dosyć wystarcza Ukazow za Podbereskiemi, jasne ich przeznaczenia dążą do wolney exempcyi, ktorey sama wymaga sprawiedliwość.

Piąta przyczyna wywiązuie się z Praw Kraiowych, *przeciw jakim* żadne wyroki stawać niemogą. 1*mo*: Art: 19. z Rozd: 7. postanowił, że od momentu pozwu czyli obwieszczenia, Zastawnik niema psować Imienia i żadnych z jego brac pożytkow, że Dziedzic powinien weyść do dzierżawy, i wszedłszy o Intraty od obwieszczenia upomnieć się, a Sąd one wskazać na Possessorze obowiązany. Owoż jest reguła do ninieyszego zdarzenia, że Dauksza i Sokolnik zle oparli się, że Inekwitacya nastąpi, że de asse od obwieszczenia likwidować się muszą. 2*do*: Ze niższy paragraf tegoż Artykułu aresztować summy za dezolacyą Zastawnikow nieosiadłych na Urzędzie dozwolił, a wchodzić do Possessyi przeznaczył, ztąd widok, że o pretensye poźnieysza rozprawa, a pierwiey tylo reponować kapitał trzeba, zaczym krok Podbereskich na prawie ugruntowany. 3*tio*: Art: 20. z Rozd: 7. nie większą summę odkładać Zastawnikowi kazał, jak na Dokumencie *czyli Dekrecie* opisaną, a odłożywszy obeymować Maiątek nadał wolność. Otoż Podbereski gdy podług Dekretu Exdywizor: i curenti moneta, i w terminie 23. Apr: i w Kancellaryi Grodz: Wileń: i za obwieszczeniem zreponował, zacoż mu sprzeczono obiąć schedy, gdy Statut tak jasno dopuszcza. *Czytać.*

Na tych przyczynach i z Dekretow i z Ustaw Krajowych wziętych konkluduią Podberescy punkt pierwszy, aby Sąd Gł: utwierdziwszy okupno w każdym roku dla Dziedzicow, reponować kapitały naznaczył, a obięcie sched determinuiąc, rozrachunek wzaiemny ostrzegł; opornych zaś Daukszow i Sokolnika ukarał, i kalkulować się de asse od daty obwieszczenia czyli 23. Apr: zalecił. Im zaś wzięcie summ z Kancellaryi dozwolił.

Co do drugiego Punktu.

Żądać czyli wymuszać, aby W. Podbereski od sched okupionych należał do kosztow Exdywizyi, jest chcieć nowego ucisku i prześladowania, jest dowodzić niesprawiedliwości, ktorą cnotliwy człowiek brzydzić się powinien.

Jaki tu maią Kredytorowie interess, aby pociągali z tey miary Podbereskiego, złość chiba sama podaie im instynkta bez fundamentu niemogące nigdzie zyskać approbaty.

Rozważyć tu należy stan i okoliczności, w jakich się nayduie Podbe-

bereſki i ci wſzyſcy, ktòrzy od aſsyſtowania Exdywizyi chcą być wolnemi.

Nayprzód: Za ſummę 535,398. złch gr: 12. przeſzło 40. Kredytorow, Dekret Exdywizorſki lokował na Muśnikach, W. Podbereſki ze ſchedą Zony swoiey, więcey jak za 300,000. złch już okupił i z wierzycielſkiey dzierżawy w dziedziczną przemienił naturę.

Niewiele pozoſtało i z tych, z WW. Jazdowſkiemi, Grużewſkiemi, Łukaſzewiczami poczynił komplanacyę, już to cząſtki dziedziſtwem odſtępuiąc, już też gotowemi pieniędzmi poſpłacał.

Możnaż dopiero ſumnienie rekwirować, aby wyrekuperowane przez Aktora ſchedy, nowey podpadały Exdywizyi, aby raz one wykupiwſzy W. Podbereſki, bez własnego zawinienia, znowu tracił, dla ſatysfakcyi kilku przychodzących Kredytorow, od układu i końca odbiegaiących.

Na wierze publiczney Dekretu Taxatorſkiego exymował Podbereſki, bo on mu dozwolił, czas i ſposob opiſał, po okupnie zaś dziedziczne władanie warował, co jeſt powſzechną między ſtronami zgodą.

Wykraczaią więc przychodzący Wierzyciele, gdy ſięgaią po ſchedy wſpołkredytorow, gdy chcą zaiąć dla tego, że Podbereſki na mocy Dekretu okupił.

Po Oycu nic się Podbereſkim niezoſtało, oprócz tytułu dziedziſtwa. Jeżeli trzymaią dopiero, toć własnym groſzem utorowali ku temu drogę, byłoby więc jedno, co nawieki ich unieſzczęśliwić, gdyby okupione części w dziedziſtwo zwròcone funduſzami oſobiſtemi Synow za długi Oycowſkie pod nowy przeznaczyć rozbior.

Ktòż pytam się powròciłby Podbereſkiemu tak znaczną ſummę, ktòrey zapewna po Oycu niewzięli, czy dzisieysi pretensorowie, ci przeciwnie chcą ich odrzec nic im niepoſtępuiąc dla tego chyba że są ich dłużnika naſtępcami, lubo Art: 18. z Rozd: 1. powiedział, że Syn za Oyca i nikt za nikogo niepokutuie.

Byłaby nayotwartſza pokuta Podbereſkiego, bo on traciłby kapitały właściwe, a jeżeli mòwią Wierzyciele, że niech w ſtopniu byłych Poſseſsorow lokuie się, błądzą w ſyſtemmacie, bo nie tak Dekret Exdywizor: przeznaczył, ktòry wolność exempcyi zaſtrzegaiąc po jey wykonaniu dziedziſtwo nietykalne ſched Podbereſkiemu ogłosił.

Pytam się gdyby Podbereſki niepoiął Zony maiętney, gdyby ſwym przemyſłem i pracą niepomnożył losu, a niewykupił nikogo z Kredytorow, czy mogliby jedni Kredytorowie drugich wydziały zagarnąć, Oto nie! bo każdy przy swoim zoſtałby się, pocòż chciwość proceduiących sięga po właſność Podbereſkiego, ktòry przeto poſsyduie, że Wierzycielow ſpłacił, i dziedziſtwo z dzierżawami przez ten środek nabytemi połączył.

Wmawiaią, że oſtateczna Remiſsa 1798. całą maſsę maiątku zebrać Exdywizyi zaznaczyła, i pod ich ſatysfakcyą poddała, zaczym i exymowane ſchedy zaiąć trzeba.

Odpowiadam: że Sąd Gł: nie miał podaney klarygacyi, ile Podbereſki wykupił, mniemał więc że wſzyscy Kredytorowie ſą na mieyscach i ſwych wydziałach, nie zadecydował wſzelak, aby wſzyſtkie ſchedy należały do naſtępney Exdywizyi, gdy dozwolił Podbereſkiemu exymować in ſpatio 3. lat.

Tym

Tym samym dał poznać, że schedy wykupione nie podpadaią pod rozdział, kiedy dalszego exymowania nie sprzeczył; bo gdyby ogułem wszystkie pooddawał pod rozdział, zacòżby Podbereskiego gubił, dopuszczaiąc w jednym wierszu mu exempcyi, a w drugim onąż sakryfikuiąc reszcie Wierzycieli?

Kto z pod zastawy wykupuie, ten tracąc pieniądze nabywa użytki ziemi. Podbereski zaś i pierwsze i drugie traciłby, bo 300,000. złot: odłożywszy Kapitału dorobkowego, musiałby się pożegnać z maiątkiem eliberowanym dla chęci nadużytey kilku Kredytorow.

Taki dać wyrok na Podbereskiego, trzeba się wyzuć ze sprawiedliwości, trzeba przeistoczyć stan rzeczy i Dekreta, bo te postanowiły wolne wykupno Dziedzicowi, a obok ubespieczyły jego, że jaki wydział zaexymuie, odda swe pieniądze, a ziemia odebrana wieczystą dla jego przyniesie korzyść, tu zaś chcą Wierzyciele, aby on i Kapitały postradał, i pozbył się użytkow z maiątku tanquam wiecznością przez się nabytego.

Jak skoro Dziedzic zwraca Summy, Kredytor ustępuie, a scheda jego staie się wolną, bo ją oswobodził czyli exonerował od długu, zacòż znowu ją pod znaczenie Wierzycielskich pretensyow podciągać, i tanquam bonum reperibile na Synowskim osobistym losie fundować?

Bonum reperibile w ten czasby należało do Kredytorow, gdyby się Oycowski wynalazł fundusz, lecz nie ma go pod żadnym względem, gdy Syn za właściwy Kapitał wywolnił z pod długow, gdy z jedney strony stopień Wierzyciela biorąc, z drugiey to dokonał, co jako Dziedzicowi Dekreta dozwoliły.

Jest jeszcze osobna Kredytorka W. Podbereska, Rodzice jey zyskali lokacyą, ona swóy wniosek poświęciła na exempcyą innych Possesorow. Przestaie na wydziale, nie idzie do poprawy wydziałow, zacòż ją znaglać, aby niezmierne koszta ponosiła, aby exwiscerowana nowy ryzykowała kapitał w dóysciu tego, czego nie pragnie osięgać?

Inni też Possesorowie nie tesknią do wieczystey taxy, a z ją do strat na Exdywizyą, więcey byłoby jak nieludzkością obowiązywać ich konieczno, aby reperowali szkody, jakby pierwiey poniesione na następnym Sądzie, gdy oni ku temu nie czuią pobudek, gdy bez nich jedni Jazdowscy taxę wieczystą zyskawszy w 91. dopioro odstąpili swoich zamiarow, i ugodzili się z Podbereskim.

Bardziey złożyłem w Głosie pierwszym dział 1796. z W. Prezydentem Podbereskim Bratem proceduiącego, ktòry z całości Muśnik wzioł Folwarki i obremby za Wilią, przeioł też w miarę schedy Kredytorow, dzisieysi Possesorowie wołaiąc za obięciem ogułu Muśnik pod władzę Exdywizyi, nie pozwali przecież jego, lubo sami wyznaią, że trzyma, możnaż bez jego o im decydować, i całe Muśniki czyli częście okupione przeznaczać na zadosyćuczynienie kilku pretensorom?

Któż tu chce naygorliwiey, aby niewinnych, co swe kapitały na Exempcyą złożyli na pokutę i zgubę determinować? Ktoż tu wraża, że na bagnach osadzony, że stracił wiele?

Oto pokazuię z Dekretu, że każdy wzioł grunta wyrobne, i lasy na przytrzebki zdolne, wzioł Poddanych i to bezcennie, jak to się wyżey rzekło: zacòż napieraią się, aby exymowane schedy na ich bonifikacyą zaiąć, gdy massa trzymanych gruntow i Włości wystarcza im nad procent? Otoż bez interessu własnego żądaią ucisnąć Podbereskiego.

Lecz nie na tym ieszcze koniec ich zapędu, obaczyć z bliska trzeba coby nastąpiło; Oto Podbereski więcey iak za 300,000. złł: wykupił i zniosł cienżaru, a oswobodził część wielką Musnik,

C do-

dopieroż prowadzą go Kredytorowie, aby oprócz zdzierstwa, iakie przygotowali na iego nowe dla innch z losu iego utworzyć pożytki; naglą, aby od summy zniesioney złożył Exdywizorom przeszło 300. ꭗ, Regentom i Komornikom także więcey iak 300. Talarow, aby w miarę sched koszta Konsumpcyine, czyli dwie części czasu przeciwko trzeciey na Wierzycielow wypadaiącey utrzymywał. Słowem: aby daremnie bez przyczyny zginoł.

Urząd zjazdowy w 98. aczkolwiek przyrzekł zrobić Dyspartyment, ile Kredytor każdy i Podbereski ma się złożyć, jednak ktoż nie widzi, że waga owego Dyspartymentu oprze się zupełnie na Podbereskim, jeżeli Wy Sędziowie nieobostrzycie.

Pytam się, iakim sercem nakładami takiemi wyciączać Obywatela, niech rozwiążą uporni Kredytorowie. Dekreta wszystkie przeznaczyły, a Wierzyciele maiący summy i pretensyą do Musnik, każdy od swey należności od 1000. po ꭗ Exdywizorom, a Regentom i Komornikom distinctim po złł: 4. wypłacił, i za pracę ich nadgrodzoną lokacyą zyskiwał. — Podbereski, iak skoro będąc Dziedzicem pouspakaiał Kredytorow, tak dług ich przestał bydź długiem do Musnik, i skoro w kapitałach deportowanych nie idzie do lokowania i sched uzysku Podbereski, tak uwalnia od pracy i siebie razem od nadgrody.

W iednym dwie postacie sobie przeciwne exystować nie mogą, aby bydź Dziedzicem odpowiedzi Pretensorow uległym, i Pretensorem czyli Wierzycielem przeciw Dziedzicowi mówiącym.

Owoż Podbereski na wierze Dekretow Exdywizor: i Sądu Głł: okupił Kredytorow, ich Dzierżawy tym-czasowe Dziedzictwem swym okrył, rzecz zakończył, zacoż iedne pieniądze im oddał, drugie od teyże summy Sądowi ma płacić, gdy do Sądu żadney kwestyi nie przynosi?

Wpieraią Kredytorowie, że niech Podbereski szuka lokacyi w stopniu okupionych, niesłychana kwestya, aby Aktor na swym maiątku Kredytora reprezentował. Ktoż iego zaexymuie, gdy on ma bydź Wierzycielem podług ich żądania. —

Złość sama ich prowadzi do takich wrażeń, aby odarłszy Podbereskiego komuś innemu dać fundusz, ufa iednak Podbereski, że Sąd Głł: nie może opłaconego długu przez Dziedzica nazwać trwaiącym, nie może Aktora przeznaczyć, aby się w Wierzyciela przeistoczył, nie może nakazać zrobienie wydziału w summach Podbereskiemu na Musnikach, gdy on całości Musnik iest Dziedzicem.

Mimo zatym przełożone pobudki względem niepotrzebności Exdywizyi, gdy każdy odbiera summy, kiedyby wszelak ona następowała, zawarować raczy Sąd Głł: „ 1mo: Aby schedy exy„ mowane nie podpadały pod rozdział, iako własnym groszem „ Podbereskich nabyte. 2do: Aby W. Sędzina w swym kapita„ le nieszukaiąca poprawy do sądzenia się z Mężem znie„ woloną nie była. 3tio: Aby inni Wierzyciele, ktorzy nie „ żądaią Exdywizyi do iey wtłaczanemi gwałtem nie zostali. „ 4to: Aby W. Podbereski od zniesionych długow, ktore iuż tey na„ tury nie maią, na mocy Dekretow, nie był zmuszonym po„ nosić kosztow konsumpcyi, i solaryow składać do 500. ꭗch „ wynoszących, jako nie szukaiący ulokowania.

Co do teraźnieyszych expensow nayduie Sąd Głł: pobudki, iż upor Kredytorow niechcących sum przyimować zrządził ten proceder. Wyniszczaią oni przez rożne środki W. Podbereskiego, stracił ten naymniey 5000. dochodząc skutkow Statutu i wyrokow co do okupna, *zaprzysięga na tym*, więc naturalna koley, że tę ilość wskazać na ich należy.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0025902

